

Amerikarmiut Thule Air Base-imik atuinerannut atatillungu, nunatsinnut aningaasanik amerlanerusunik isertitsissutigineqarsinnaanera anguniarlugu misissuisitsinissamik naalakkersuisut danskit naalagaaffiannut saaffinginnissuteqaqqullugit inatsisartut aaliangiiffingisassaattut siunnersuut.

(Kattusseqatigiit Partiiata Inatsisartunut ilaasortaataitaa sinnerlugu)

Akissuteqaat

(Naalakkersuisut Siulittaasuat)

Siunnersuuteqartoq apeqqutip matuma Inatsisartuni oqallisigineqarnissaanut periarfissiinera pillugu Naalakkersuisut sinnerlugit qujassuteqarfigaara.

Naalakkersuisut isumaqatigisorujussuaat, Pituffiup inuiaqatigiinnut kalaallinut sapinngisaq tamakkerlugu isertitsissutigineqarnerunissaa.

Nunap Karsianut toqqaannartumik isertitat

Pituffik ullumikkut makkunatigut inuiaqatigiinnut kalaallinut isertitsissutaavoq:

- Greenland Contractorsimi kalaallinik sulisoqarnikkut.
- Kalaallinut ilinniartunut ilinniarnerminnut atatillugu ilinniarfissaqarnikkut.
- Pituffimmi sulisut kalaallit qallunaallu akileraarutigisartagaasigut, 2009-mi katillugit 80 mio. kr.-it missaanniittut.
- Greenland Contractorsimit/MT Højgaardimit ingerlatseqatigiiffiit akileraarutaasigut, 2009-mi katillugit 34 mio. kr.-it missaanniittut.
- Nunap Karsianut Inuit Service Company A/S aqutigalugu Greenland Contractorsimit isertitat, 2009-mi katillugit 30 mio. kr.-it 2010-milu 50 mio. kr.-it missaanniittut.
- Kalaallit assartuineramik suliffeqarfiutaannut, soorlu Air Greenlandimut Royal Arctic Line-mut, imissutigut.
- Napparsimasunut tunngasutigut il. il. Qaanaamik suleqateqarneq.

Taamaasilluni 2009-mi Nunap Karsianut toqqaannartumik isertitaviit katillugit 144 mio. kr.-it missaanniipput. Taakkua saniatigut sakkutooqarfik suliffissatigut ilinniartoqarnikkullu inuiaqatigiinnut nalilinnik pilersitsivoq.

Tamatumunnga ilutigitillugu USA illersornissap tungaatigut annertuumik sipaarniuteqarpoq. Tamanna aamma Pituffimmut atuuppoq, ajoraluartumillu sulisoqarnikkut kalaallinut qallunaanullu, tamanna aamma akileraarutigut iluanaarutinut sunniuteqarluni. Naalakkersuisut tamakku ilisimavaat, tamakkulu pillugit qallunaat amerikarmiullu Permanent Committee aqutigalugu oqaloqatiginerat aallartereerlugu.

Sakkutooqarfiup avataatigut teknikkikkut suleqatigiinneq

Igalikumi Isumaqatigiissutip 6. august 2004-meersup ilaatigut siunertaraa, USA-p Kalaallit Nunaatalu akornanni sakkutooqarfikkoortuunngitsumik toqqaannartumik suleqatigiinnissamik pilersitsiniarluni periarfissarsiuussinissaq. Tamatumani ilaatigut anguniagaavoq, Joint Committeemik (JC-mik) pilersitsinikkut Kalaallit Nunaata sakkutooqarfeqarnikkut aningaasatigut isertitsissuteqarnissaa.

JC-p ukiut kingulliit arfinillit ingerlaneranni Kalaallit Nunaata USA-llu akornanni suleqatigiissutit annertuut annikinnerusullu killissarititaat sanarfisimavai - taakkua tassaapput Alcoa pillugu isumaqatigiinniarnermik ammaassineq, ilinniartunik paarlaasseqatigiinneq kiisalu oqaatsinik ilinniartitsisunik ilinniartitseqqinneq.

Naalackersuisut tunngaviusumik isumaat tassaavoq, JC tassaasoq suleqatigiiffik iluaqutaasoq, kisiannili annertunerusumik periarfissanik suli tamakkiisumik atuiffiunngitsoq. Periarfissat taakkua suli tamakkiisumik piviusunngortinneqanngitsut pillugit Naalackersuisut ukioq manna suleqatigiinnerup ukiuinik siullernik tallimanik nalilersuinerikkut piviusunngortinnissaat nalilersorpaat. Nalilersuinerup inernerinik malitseqartitsinermi 2010-mi juunip qaammataani ukiumoortumik ataatsimiinnermi aalajangiunneqarpoq, suleqatigiinnermi amerikarmiut peqatigalugit suleqatigiilluarnerunissaq anguniarlugu sulianik aalajangersimasunik qitiutitsinissaq - ukiumi matumani ilinniartitaaneq, piginnaangorsarneq sulisoqarnikkullu pissutsit qitiutillugit sammineqassapput. Qitiutillugit sammininnermi angusassat tigussaalernissaat naatsorsuutigineqarpoq - tassani ilaapput amerikarmiut ilinniartoqarfiini kalaallinut ilinniartunut inissat amerlanerit.

2011-mi upernaakkut ukiumoortumik ataatsimiinnissami Kalaallit Nunaata USA-llu akornanni sakkutooqarfiunngitsumi attaveqaatit pillugit nalunaarusiortoqassaaq. Taamatut annertusisamik ilisimasaqarnikkut tunngaviliinissami suleqatigiinneq suli annertunerusumik periarfissinneqassaaq.

Avatangiisit

Illersornissaq pillugu Isumaqatigiissut 1951-imeersoq avatangiisit pillugit aalajangersakkanik avatangiisinillu salinissamut aalajangersakkanik imaqqanngilaq. Tamanna isumaqatigiissutit isumaqatigiissutiginerata nalaani pissutsinik ersersitsisuuvoq. Igalikumi Isumaqatigiissutit ilaa avatangiisit pillugit isumaqatigiissummik ilaqqarpoq taamaasillunilu Illersornissaq pillugu Isumaqatigiissummut 1951-imeersumut sanilliullugu erseqqissumik pitsanngoriaateqarluni. Avatangiisit pillugit isumaqatigiissutit malitsigisaasa ilagaat, USA-p avatangiisit pillugit aalajangersakkanut sukannernerpaanut Kalaallit Nunaanni, Danmarkimi USA-milu atuuttunut atuinissaminik pisussaaffeqarnera. Pituffimmi avatangiisit pillugit pissutsit kalaallit/danskit-amerikarmiullu atorfilittaasa ataatsimiisitaliaanni ingerlaavartumik eqqartorneqartarput.

Dundasip utertinneqarnera pillugu isumaqatigiissummi 2003-mi februaarip qaammataaneersumi amerikarmiut utertitsinnginnermi avatangiisinik salinissaannik pisussaaffilernissaat ajornarsimavoq. Eqqaavissuarni il. il. mingutsitsineq inuit peqqissusaannut ulorianartorsionartutut isigineqarpat, aatsaat amerikarmiut saliumapput, taamaattoqanngilarli. Qallunaat naalagaaffiata avatangiisinik salinissaq akisussaaffigaa. Saliinissamut piumasaqaatit Nunamut Namminermut, Avatangiisinut Pinngortitamullu Naalackersuisoqarfiup aamma qallunaat Miljøstyrelsiata akornanni eqqartorneqartarsimapput. Isumaqatigiissutit tassunga tunngasup 2010 naatinngagu isumaqatigiissutigineqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq.

Inerniliineq

Illersornissaq pillugu Isumaqatigiissut 1951-imeersoq imaluunniit Igalikumi Isumaqatigiissut tunngavigalugit Pituffiup atorneqarnera pillugu akiliuteqarnissap piumasaqaatiginissaanut tunngavissaqanngilaq. Taamatut piumasaqaateqarnissap isumaqatigiissutaareersunut, kingullermik Igalikumi Isumaqatigiissummut 6. august 2004-meersumut innersuussilluni itigartinneqassaaq. Taamaattumik Naalackersuisut siunnersuut taama-ittoq isumaqataaffigisinnaanngilaat, taamaattu-

millu aamma aalajangiiffigisassatut siunnersuutip taakkutitaa isumaqataaffigisinnaanagu. Oqaatigineqareersutut, inuiaqatigiit kalaallit Pituffiup allatut sapinngisaaq tamakkerlugu isertitsissutaanissaa Naalakkersuisut qulakkeertussaavaat.

Paarlattuanik Naalakkersuisut isumaqatigaat, amerikkamiut Pituffimmik atuinerannik pitsaaneruumik isertitsissuteqarnissamik misissuinissamik siunnersuuteqarnerup aallarnisarnissaa pillugu qallunaat naalagaaffiannik oqaloqateqarnerup annertusarnissaa pillugu saaffiginnissuteqarnissaaq isumaqatigisinnaavaat